dr inż. Małgorzata Niestępska
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. I. Mościckiego w Ciechanowie
ORCID: 0000-0001-9410-8618

Fakty a mity na temat Zielonego Ładu w obszarze energetyki

https://doi.org/10.64158/xp1q3951bp

Streszczenie: Europejski Zielony Ład to kompleksowy projekt zaktualizowanej w efekcie kryzysu pandemii oraz kryzysu spowodowanego inwazją Rosji na Ukrainę polityki Unii Europejskiej w odniesieniu do kluczowych sektorów gospodarki. Głównym nurtem są połączone ze sobą i przenikające się wzajemnie trzy obszary: klimat, energia oraz środowisko i oceany. Cele do osiągnięcia zdefiniowane w ramach tych obszarów brzmią następująco: „Europa pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu do 2050 r.", „czysta i efektywna transformacja energetyczna" oraz „ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów". Kolejnym obszarem objętym Europejskim Zielonym Ładem jest rolnictwo. Cel, który Unia przejęła do realizacji w tym obszarze Unia to: „zdrowy system żywnościowy dla ludzi i dla planety". W obszarze transportu celem działań członków Unii jest „wydajny, bezpieczny i przyjazny dla środowiska transport". Obszarowi przemysłu wyznaczono w ramach Zielonego Ładu strategię przemysłową na rzecz konkurencyjnej, ekologicznej i cyfrowej Europy. Obszar badań naukowych i innowacji ma pełnić rolę stymulatora zmian transformacyjnych we wszystkich wymienionych wyżej obszarach.

Nową, interesującą inicjatywą podjętą w ramach Europejskiego Zielonego Ładu jest tzw. „Nowy europejski Bauhaus"[1]. Jest to kreatywna i interdyscyplinarna inicjatywa łącząca cele z obszarów gospodarczych z przestrzeniami codziennego życia mieszkańca Unii i jego doświadczeniami życiowym. W celu realizacji założeń i celów Europejskiego Zielonego Ładu opracowano pakiety aktów prawa oraz udostępniono środki z utworzonych funduszy w ramach obszaru Finanse dla rozwoju regionalnego oraz zrównoważonych inwestycji.[2] Informacje o założeniach, dokumentach i aktach prawa związanych z Europejskim Zielony Ładem

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl ; data dostępu 14.05.2024.
[2] Ibidem.

dostępne są we wszystkich językach krajów UE na stronach Komisji Europejskiej oraz Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej.

Założenia Zielonego Ładu w wielu aspektach stały się w przestrzeni medialnej i społecznej tematem kontrowersyjnym. Zdaniem wielu grup opiniotwórczych zobowiązania wynikające z przyjętych strategii oraz aktów prawa są zanadto obciążające ekonomicznie i organizacyjnie. Czy jest to słuszny zarzut poparty faktyczną znajomością zapisów pakietu aktów prawa przyjętych w ramach Zielonego Ładu i ich właściwą interpretacją czy tylko rozpowszechniany w celu dezinformacji pogląd? Przecież Europejski Zielony Ład nie wziął się nagle znikąd. Jest konsekwencją przyjętych wiele lat wcześniej kierunków działań w Unii Europejskiej. Zielony Ład był opracowywany od roku 2009, od powstania i przyjęcia do realizacji planu pn. „Energy Roadmap 2050". Następnie opracowano ramy prawa w formie dokumentów, między innymi Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych oraz zmieniające, a następnie uchylające dyrektywy 2001/77/WE i 2003/30/WE. Dyrektywy przyjmowane w kolejnych latach w obszarze rozwoju odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej i systemie handlu uprawnieniami do emisji stanowiły podstawę uchwalonych na koniec 2023 r. nowel atualizowanych na podstawie oceny stopnia realizacji poprzednich wersji. Założenia Europejskiego Zielonego Ładu jako pakietu rozwiązań gospodarczo-społecznych oraz zapisy dyrektyw pakietu były kilka lat uzgadniane co do ich treści na forum wszystkich krajów członkowskich zarówno w Komisji Europejskiej jak i w Parlamencie Europejskim. Czy dzisiejszym oponentom Zielonego Ładu ten kilkuletni proces tworzenia prawa, w którym mogli uczestniczyć i opiniować proponowane rozwiązania na każdym etapie umknął? Aby wyrobić sobie zdanie czym jest Europejski Zielony Ład oraz ocenić sens, zasadność przyjętych w nim celów i kierunków działań należy przeanalizować je krok po kroku i spróbować wyobrazić sobie jakie faktycznie mogą przynieść skutki dla statystycznego obywatela Polski.

Obszarem prezentowanej w referacie analizy oddziaływania założeń Zielonego Ładu będzie szeroko pojęty sektor energetyczny wraz z celami związanymi z ochroną klimatu oraz środowiska. Hipotezą weryfikowaną w toku analizy monograficznej, przeplatanej prezentacją statystyk dotyczących gospodarki, warunków życia, energii, klimatu i środowiska, jest założenie, że Zielony Ład oznacza wyższe koszty energii, wywłaszczenie z nieruchomości, które nie będą poddane renowacji oraz spowolnienie gospodarcze z uwagi na obciążenie wysokimi nakładami inwestycyjnymi i utratą konkurencyjności europejskiej gospodarki, czyli weryfikacja tez pojawiającej się w przestrzeni publicznej w odniesieniu do obszaru zobowiązań związanych z transformacją szeroko pojętego rynku energii.

Słowa kluczowe: Zielony Ład, polityka klimatyczna, strategia dekarbonizacji, gotowi na 55, fala renowacji, REpower, efektywność, rynek energii sektor energetyczny

1. Wprowadzenie

Niezawodne dostarczania energii elektrycznej oraz ciepła i chłodu jest dla każdego Europejczyka usługą niezbędną dla codziennego funkcjonowania w dzisiejszym świecie zarówno w sferze życia prywatnego jak i zawodowego. Książka „Blockout" Marca Elsberga pokazuje katastroficzną, ale realną wizję utraty tego oczywistego dla większości mieszańców naszego globu komfortu[3]. Brak prądu to nieczynna kanalizacja, brak dostaw ciepła lub możliwości klimatyzowania pomieszczeń, brak możliwości przechowywania żywności i jej przygotowania na ciepło, brak możliwości komunikacji, zapłaty itd. Dla przeciętnego obywatela najważniejsze jest więc aby energia była dostępna bez przerw niezależnie od sytuacji. Kolejnym oczekiwaniem związanym z dostępnością energii jest jej cena, która powinna utrzymywać się na poziomie adekwatnym do możliwości siły nabywczej, nie wywołującym zjawiska ubóstwa energetycznego. Jakość życia zależy od jakości środowiska. Mieszkańcy Unii Europejskiej oczekują wysokiej jakości środowiska, a więc maksymalnego ograniczania emisji szkodliwych substancji. Zmiany klimatu dokuczają mieszkańcom Unii z uwagi na przewlekłe susze, ulewne deszcze z powodziami oraz upały. Jakość życia jest więc nierozerwalnie związana z adaptacją do zmian klimatu oraz z ograniczeniem tych negatywnych zmian dla dobra obywateli.

2. Istota i etapy ewaluacji polityki klimatycznej w Zielony Ład i ich efekty

Jak wspomniano już wyżej Europejski Zielony Ład nie pojawił się nagle znikąd. Unia Europejska od podpisania Protokołu z Kioto[4] który zobowiązuje sygnotariuszy do podjęcia działań w celu redukcji emisji gazów

[3] Marc Elsberg, Blackout, Wydawnictwo W.A.B., 2017.

[4] Protokół z Kioto to traktat międzynarodowy uzupełniający Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (*United Nations Framework Convention on Climate Change*) i jednocześnie międzynarodowe porozumienie dotyczące przeciwdziałania globalnemu ociepleniu, wynegocjowany na konfe-

cieplarnianych, podchodziła z dużym zaangażowaniem do realizacji międzynarodowych porozumień klimatycznych. Ostrzeżeniem przed negatywnymi konsekwencjami tych zmian dla Europy był raport Europejskiej Agencji Środowiska SOER z 2010r. i jego aktualizacja z 2015r. i 2020r[5]. Jednocześnie działania stanowiące odpowiedź na zmiany klimatu postrzegane są jako szansa na budowanie przewag konkurencyjnych krajów Unii na rynku światowym.

Fundamentalną zasadą funkcjonowania Unii Europejskiej jest ujednolicenie zasad funkcjonowania rynków. Zasadą jest także gwarancja dostępu dla konsumentów – zarówno gospodarstw domowych, jak i przedsiębiorstw – do bezpiecznej, przyjaznej dla środowiska i dostępnej cenowo energii niezależnie od uwarunkowań geopolitycznych. Zielony Ład nie jest nowym kierunkiem w polityce i działaniach realizowanych w Unii Europejskiej na rzecz powstrzymania zmian klimatu. Jest kolejnym etapem realizowanej konsekwentnie strategii, aczkolwiek w ramach szerszego i wieloaspektowego podejścia. Unia Europejska już od kilkudziesięciu lat wdraża działania będące materializacją przyjmowanych polityk mających swój początek we wspomnianym wyżej Protokole

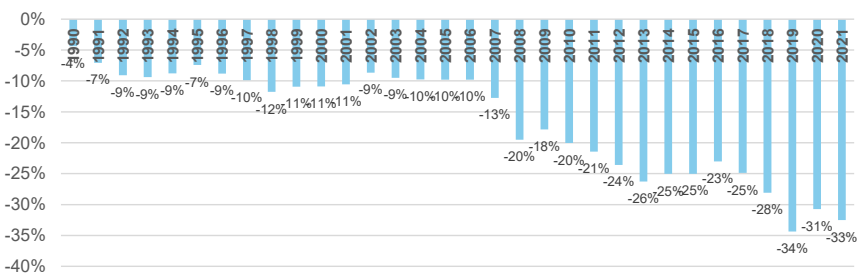

Wykres 1. Redukcja emisji gazów cieplarnianych w krajach Unii Europejskiej w latach 1990–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Europejskiej Agencji Środowiska, https://www.eea.europa.eu/ data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer-https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer, data dostępu: 15.05.2024r.

rencji w Kioto w grudniu 1997, wszedł w życie 15 lutego 2015r. a wygasł 31 grudnia 2012r.

[5] https://www.eea.europa.eu/soer/publications/soer-2020, data dostępu: 15.05.2024.

z Kioto. Już roku 2009 UE wyznaczyła krajom członkowskim cele redukcji 20% emisji gazów cieplarnianych, wzrostu do 20 % udziału energii odnawialnej i poprawy o 20 % efektywności energetycznej. Były to ówcześnie bardzo ambitne cele przyjęte do realizacji przez wszystkie kraje członkowskie do 2020 r. Jak potwierdza poniższy wykres 1 przyjęty 20 % cel ograniczenia emisji gazów cieplarnianych wyrażony ekwiwalentem CO_2 w skali całej UE został nie tylko osiągnięty, ale jako średnia EU przekroczony o ok. 13 %.

Nieco inaczej osiąganie wyznaczonych celów wygląda w poszczególnych krajach. W większości krajów, czyli w 19 na 27 krajów Unii Europejskiej, cel ograniczenia emisji gazów cieplarnianych został osiągnięty w 2020 r. Polska należy do tej grupy państw. Słabszy wynik ograniczenia osiągnęły Hiszpania, Norwegia i Finlandia, ale w zaledwie w 5 krajach emisja wzrosła, natomiast wymaga podkreślenia, że Norwegia i Hiszpania są krajami o jednej z najniższych emisji wyrażonej w tonach *per capita*, a więc nie jest oczekiwane dalsze ograniczenia emisji w ich przypadku. Liderami w osiąganiu celu redukcji gazów cieplarnianych są kraje bałtyckie, które były jednymi z najbardziej uzależnionych krajów UE od importu gazu i ropy naftowej ze wschodu, a w szczególności z Rosji.

Podsumowując to sukces znakomitej większości krajów UE w osiągnięciu celu redukcji emisji gazów cieplarnianych wyrażony ekwiwalentem CO_2 był podstawą do wyznaczenia kolejnego pułapu redukcji do osiągnięcia w kolejnych latach jako jak najbardziej realnego. Wykres 2 pokazuje efekt realizacji celu poprawy efektywności energetycznej wyrażony ograniczeniem zużycia energii finalnej u odbiorcy końcowego. W tym wypadku zarówno w skali całej UE, jak i w większości poszczególnych krajów nie osiągnięto (-) 20 % celu. Udało się to to tylko Grecji, Włochom, Holendrom i blisko była Hiszpania. Polska w zakresie poprawy efektywności jest na szarym końcu, a przecież najtańsza energia to ta, której nie zużyjemy.

W Polsce, na Litwie i pozostałych krajach w większości będących nowymi członkami UE, zauważa się brak motywacji do ograniczania zużycia energii z uwagi na brak motywacji w związku z relatywnie niskimi cenami osiąganymi w ramach regulacji rynku. Można by przewrotnie powiedzieć, że obywatele tych krajów są bardzo bogaci skoro stać ich na marnowanie energii.

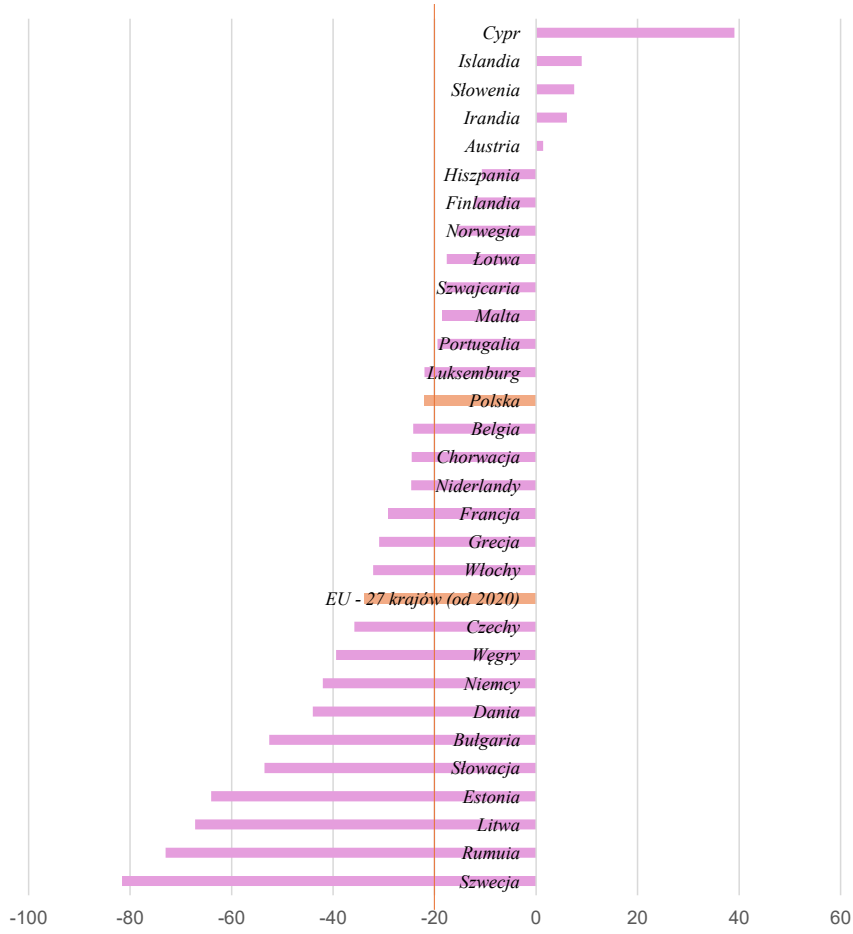

Wykres 2. Osiągnięty poziom redukcji emisji gazów cieplarnianych w krajach Unii Europejskiej w 2022r. w odniesieniu do roku 1990r. w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT.

Nowe cele wyznaczone w Zielonym Ładzie mają dać impuls i motywację oraz wskazują obszary działań, które pozwolą na poprawę efektywności energetycznej i zwiększenie dynamiki tej poprawy. Efektem jest przecież mniejsze zużycie paliw, zwłaszcza importowanych, mniejsze zanieczyszczenie środowiska oraz niższe koszty dla przeciętnego obywatela Unii, w szczególności Polaka, bo przecież cena to nie koszt. Koszt zależy od zużycia energii w czasie, a więc niższe zużycie energii i nie marnowanie jej oznacza wymierne oszczędności w portfelu każde-

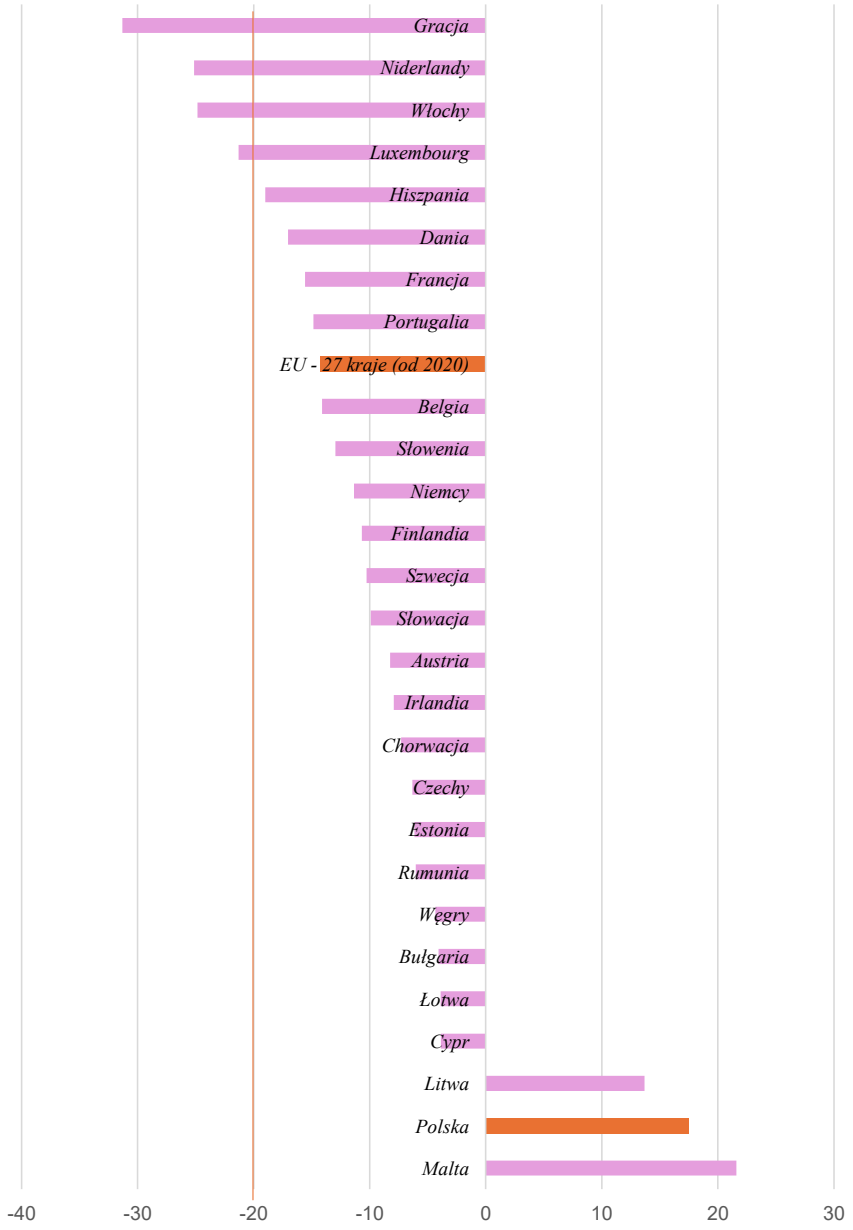

Wykres 3. Efekt poprawy efektywności energetycznej wyrażonej ograniczeniem zużycia energii finalnej jako zmiana w % do 2005r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT.

go Polaka - nawet gdy cena rośnie, koszt np. w skali roku może pozostać bez zmian. Poza tym mniejsze zapotrzebowanie na energię, niezależnie od jej postaci, w szczytach i jej racjonalne, świadome wykorzystanie to mniejsze obciążenia w zakresie inwestowania w infrastrukturę energetyczna w ramach modernizacji czy remontów.

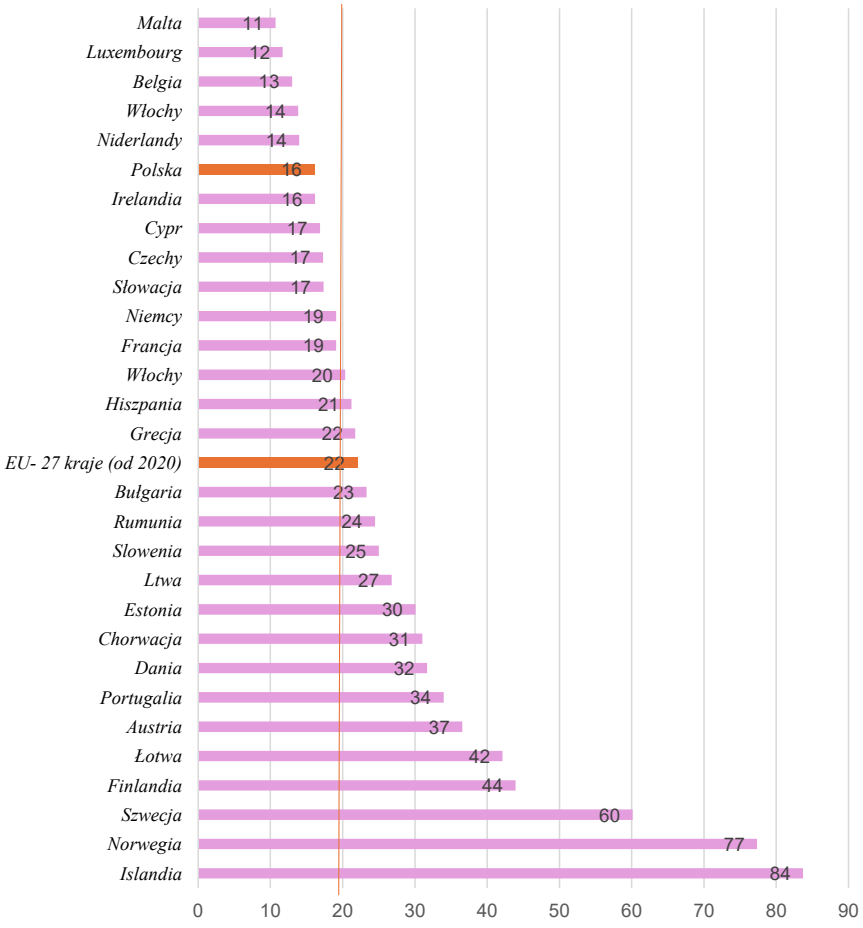

Wykres 4. Udział odnawialnych źródeł energii w jej wytwarzaniu ogółem (energia elektryczna, ciepło i chłód, transport) w 2020r. w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT.

Ostatnim wyzwaniem dla obszaru energii była transformacja źródeł energii polegająca na zastępowaniu paliw kopalnych odnawialnymi

źródłami energii (OZE) tj. źródłami wytwórczymi na wiatr, wodę, słońce lub biomasę czy biogaz. Jak pokazuje wykres 4 większość krajów UE nie miała problemu z osiągnięciem 20 % udziału OZE. W Polsce zabrakło kilku procent do celu, jednak w następnych latach do 2023 zostały one bez problemu nadrobione. Cel zastępowania paliw kopalnych OZE ma ograniczyć zależność krajów UE od importu. Okazało się to szczególnie istotnym i właściwym kierunkiem w obliczu inwazji Rosji na Ukrainę i wprowadzenia embarga na import paliw i energii z tego kierunku. Rozwój rynku OZE to większe bezpieczeństwo energetyczne z tytułu oparcia na własnych lokalnych zasobach. Rozproszenie źródeł sprzyja odporności na ewentualne ataki sabotażowe lub cyberataki na scentralizowane źródła energii. OZE to też niższe ceny. Oczywiście problem do rozwiązania jest ich dostępność uzależniona od pogody i pory roku, ale te kwestie miały w zamyśle twórców transformacji energetycznej niwelować sieci energetyczne poprzez węzły i mosty pomiędzy krajami UE oraz Norwegią.

Europejski Zielony Ład jest więc naturalną kontynuacją wdrażania Europejskiego projektu Energy Roadmap z 2009r.[6] oraz kontynuacją przyjętej w 2015 r. *Strategii ramowej na rzecz stabilnej unii energetycznej opartej na przyszłościowej polityce w dziedzinie klimatu*[7] będącej odpowiedzią na Porozumienie Paryskie z 12 grudnia 2015r.[8], których efekty wdrożenia opisano wyżej.

Porozumienie Paryskie zastąpiło wygasające zobowiązania wynikające z Protokołu z Kioto w odniesieniu do podejmowania działań mających na celu wstrzymanie procesu ocieplania klimatu. Zgodnie z zapisami Porozumienia Unia Europejska w ramach wdrażanych polityk zobowiązała się do dalszego rozwoju i osiągnięcia redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 40 % do 2030 r. w odniesieniu do 2005r. W celu realizacji założeń Porozumienia w 2018 r. przyjęto w EU pakiet rozwiązań

[6] Energy Roadmap 2050 Impact assessment and scenario analysis, Commission Staff Working Paper Impact Assessment, Bruksela, 15.12.2011,SEC(2011) 1565 final.

[7] Krajowy Plan w dziedzinie Energii i Klimatu do 2030 r. (aktualizacja KPEiK z 2019 r.) – projekt z 29.02.2024r. wersja wstępna, MKiŚ, Warszawa 2024, str. 6.

[8] https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement, data dostępu:14.05.2024.

legislacyjnych pod nazwą: „*Czysta energia dla wszystkich Europejczyków.* Pakiet obejmuje pięć wymiarów unii energetycznej: bezpieczeństwo energetyczne, rozwój wewnętrznego rynku energii, poprawę efektywności energetycznej, dekarbonizację gospodarki oraz rozwój badań, innowacji i konkurencyjności. W skład pakietu aktów prawa przyjętych w ramach pakietu wchodziły następujące dyrektywy:

1. Dyrektywa 2018/844 w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.
2. Dyrektywa (UE) 2018/2001 w sprawie odnawialnych źródeł energii.
3. Dyrektywa (UE) 2018/2002 w sprawie efektywności energetycznej.
4. Zarządzanie unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu (rozporządzenie (UE) 2018/1999).
5. Gotowość na wypadek zagrożeń w sektorze energii elektrycznej – rozporządzenie (UE) 2019/941.
6. Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki – rozporządzenie (UE) 2019/942.
7. Rynek wewnętrzny energii elektrycznej – rozporządzenie (UE) 2019/943.
8. Wspólne zasady rynku wewnętrznego energii elektrycznej – dyrektywa (UE) 2019/944.

Ponieważ ponad 75 proc. emisji gazów cieplarnianych w UE pochodzi z produkcji i wykorzystania energii, dekarbonizacja systemu energetycznego UE ma zatem kluczowe znaczenie dla realizacji celów klimatycznych na 2030 r. oraz długoterminowej strategii UE na rzecz osiągnięcia neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla do 2050 r., dlatego pakiet dyrektyw uzupełniają akty prawa dotyczące systemu handlu uprawnieniami do emisji dwutlenkiem węgla EU ETS[9] oraz rozporządzenie o zarządzaniu unią energetyczną, obligujące państwa członkowskie do opracowywania krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu[10],

[9] Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE.

[10] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady

które podlegają okresowej aktualizacji i sprawozdawczości. Zostało przyjęte w 2019 r. i przyczyniło się do istotnej dekarbonizacji systemu energetycznego UE przy spadku cen energii z odnawialnych źródeł i przy dynamicznym rozwoju tego nowego rynku. Już wówczas dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej[11], w skrócie „EED", wyznaczała nowy, wyższy cel wykorzystania energii na 2030 r. w wysokości 32,5%, a dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, dziś zwana „dyrektywą budynkową lub w skrócie dyrektywą „EPBD", maksymalizuje potencjał oszczędności energii dzięki inteligentniejszym i bardziej ekologicznym budynkom.

Dyrektywa o odnawialnych źródłach energii[12], pierwsza z serii tzw. „dyrektyw RED", zakładała zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii do co najmniej 32 % do 2030 r. Lepsze zarządzanie unią energetyczną miał zapewnić przepis dotyczący energii, zgodnie z którym każde państwo członkowskie opracowuje krajowe plany w zakresie energii i klimatu (NECP) na lata 2021–2030. Plany te zawierają wykaz działań, jakie zostaną podjęte by osiągnąć cele w zakresie unii energetycznej, w szczególności cele na 2030 r. w zakresie efektywności energetycznej i energii odnawialnej.

Cele sformułowane w wymienionych wyżej aktach prawa przyniosły konkretne efekty w latach 2005 – 2020 w Polsce. Jakie są to efekty po stronie wdrażania poprawy efektywności energetycznej, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i jak one wpłynęły na jakość życia Polaków i na ich portfele prezentują poniższe wykresy.

94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Tekst mający znaczenie dla EOG.).

[11] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1791 z dnia 13 września 2023 r. w sprawie efektywności energetycznej oraz zmieniająca rozporządzenie (UE) 2023/955 (wersja przekształcona) (Tekst mający znaczenie dla EOG).

[12] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2413 z dnia 18 października 2023 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2018/2001, rozporządzenie (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylająca dyrektywę Rady (UE) 2015/652.

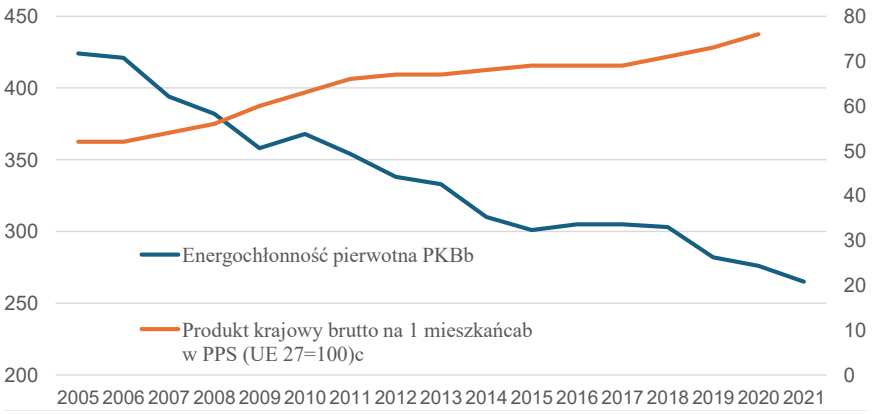

Wykres 5. Relacja PKB i celu poprawy efektywności energetycznej w Polsce

Źródło: GUS, wskaźniki makroekonomiczne roczne.

Jak pokazuje wykres 5 poprawa efektywności energetycznej nastąpiła pomimo wzrostu gospodarczego wyrażonego wskaźnikiem PKB. Brak tu negatywnych efektów lub korelacji.

Wykres 6 pokazuje, że brak negatywnej korelacji z rosnącym udziałem odnawianych źródeł energii i wzrostem gospodarczym. Można wręcz wysnuć na podstawie przedstawionych wyżej danych, że wzrost udziału OZE następuje równolegle ze wzrostem gospodarczym i wpływa pozy-

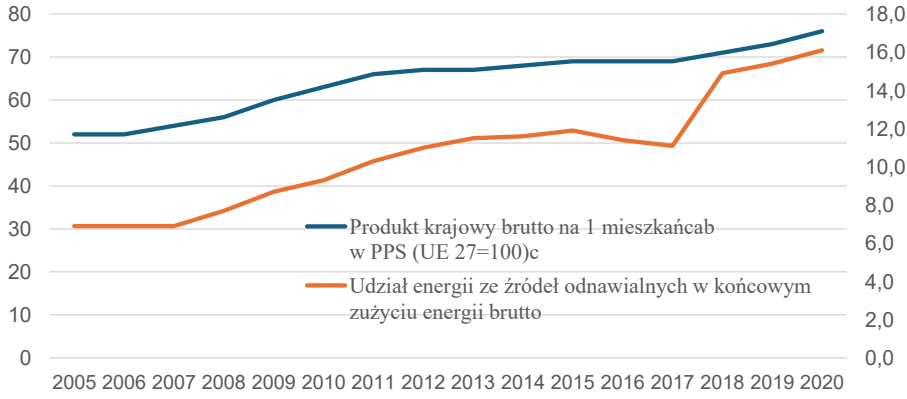

Wykres 6. Relacja zmian udziału odnawialnych źródeł energii i PKB wyrażonego siłą nabywczą

Źródło: GUS, wskaźniki makroekonomiczne roczne.

tywnie na zamożność społeczeństwa. W analizowany okresie Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca w PPS (UE 27=100) w Polsce wzrósł o 46 %, dochód realny do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych wzrósł o 69 %, a wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem wzrosły w tym samym czasie o 35 %. Spadł natomiast o 14% wskaźnik zagrożenia ubóstwem, mierzony bez uwzględnienia w dochodach ogółu transferów społecznych. Brak więc wykazanych analizą statystyczną negatywnych efektów realizacji założeń ograniczenia emisji CO_2 w ramach funkcjonującego systemu handlu uprawnieniami do emisji na mocy dyrektywy ETS poprzez zazielenienie przemysłu i energetyki OZE oraz poprawę efektywności energetycznej. Efektem realizacji projektu polegającego na stworzeniu systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wyrażonych ekwiwalentem emisji CO_2 w tonach,

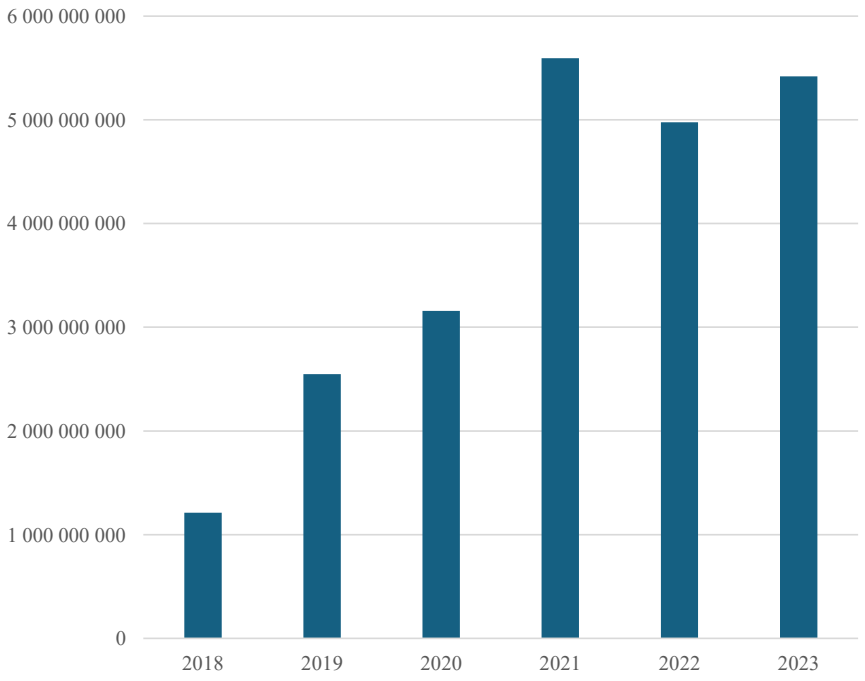

Wykres 7. Dochody do budżetu Polski ze sprzedaży bezpłatnie przyznanych alokacji uprawnień do emisji CO_2 w euro

Źródło: Emission Spot Primary Market Auction Report, https://www.eex.com/ data:18.05.2024r.

wdrożonego „dyrektywą ETS”[13] są także dodatkowe środki wpływające od kilku lat jako dodatkowe dochody budżetu państwa. W sumie od 2018 do 2023 do budżetu Polski ze sprzedaży uprawnień do emisji w ramach EU ETS wpłynęło ponad 22,9 mld euro.

Istotnym jest, że w założeniu mechanizmu działania systemu handlu uprawnieniami do emisji jest pozyskanie funduszy na transformację i energetyki w ograniczenie ich emisyjności i modernizację z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i najnowszych, efektywnych technologii. Niestety w ostatnich latach środki, które wpływały do budżetu Polski z tego mechanizmu były przeznaczane na inne wydatki.

Skrót historii ścieżki dojścia krajów budujących UE do Europejskiego Zielonego Ładu pokazuje, że jest to pomysł nie nowy, a tylko prezentujący nowe podejście do wcześniej wypracowanych i przyjętych regulacji wywołane zmianami geopolitycznymi, w szczególności inwazji Rosji na Ukrainę. Zweryfikujmy teraz czy faktyczne wprowadzono w nim kontrowersyjne rozwiązania mogące zagrozić dobrobytowi obywateli i rozwojowi gospodarczemu krajów członkowskim, w tym Polski.

3. Co może zmienić realizacja Europejski Zielonego Ład wdrożony w obszarze energetyki?

Jak można przeczytać w preambule Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2021/1119 w sprawie Europejskiego prawa o klimacie:

„W swoim komunikacie z dnia 11 grudnia 2019 r. zatytułowanym „Europejski Zielony Ład” (zwanym dalej „Europejopejskim Zielonym Ładem”) Komisja przedstawiła nową strategię na rzecz wzrostu gospodarczego mającą na celu przekształcenie Unii w sprawiedliwe i dostatnie społeczeństwo, którego gospodarka będzie nowoczesna, zasobooszczędna i konkurencyjna i w którym w 2050 r. nie będzie emisji netto gazów cieplarnianych, a wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów. Celem Europej-

[13] Dyrektywa 2023/959 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 10 maja 2023 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych w Unii oraz decyzję (UE) 2015/1814 w sprawie ustanowienia i funkcjonowania rezerwy stabilności rynkowej dla unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

skiego Zielonego Ładu jest również ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem. Jednocześnie transformacja musi być sprawiedliwa i sprzyjająca włączeniu społecznemu, tak by nikt nie był pozostawiony samemu sobie."[14] Zwracają uwagę zapisy dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców UE poprzez „ochronę zdrowia i dobrostanu obywateli" poprzez ograniczenie szkodliwych emisji z wykorzystania paliw kopalnych jako cel nadrzędny. Nacisk w aspekcie celu nie jest więc tym razem skoncentrowany na ochronie klimatu tylko człowieka w środowisku.

Europejski Zielony Ład w obszarze „Energia" skupia się na następujących trzech głównych założeniach dotyczących przejścia na czystą energię:

1. zapewnieniu przystępnych cenowo i bezpiecznych dostaw energii w UE;
2. stworzeniu w pełni zintegrowanego, wzajemnie połączonego i cyfrowego unijnego rynku energii;
3. nadaniu priorytetu efektywności energetycznej, poprawienie charakterystyki energetycznej budynków oraz rozwój sektora energetycznego opartego głównie na źródłach odnawialnych.

Celami działań jakie mają realizować kraje Unii Europejskiej na podstawie przyjętego w ramach Zielonego Ładu pakietu dyrektyw jest ograniczenie emisji szkodliwych substancji ze spalania paliw, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i w efekcie poprawa jakości życia statystycznego mieszkańca Unii. Aby te cele osiągnąć, Komisja Europejska w przyjętych przez Parlament Europejski dyrektywach i rozporządzaniach zdefiniowała następujące działania do realizacji:

– budowanie powiązanych ze sobą systemów energetycznych i lepiej zintegrowanych sieci wspierających odnawialne źródła energii,
– promowanie innowacyjnych technologii i nowoczesnej infrastruktury,
– zwiększenie efektywności energetycznej i promowanie ekoprojektów,
– obniżenie emisyjności w sektorze gazowym i promowanie inteligentnej integracji wszystkich sektorów,

[14] Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie).

– wzmocnienie pozycji konsumentów i pomoc dla krajów UE w przeciwdziałaniu ubóstwu energetycznemu,
– propagowanie unijnych norm i technologii energetycznych na arenie światowej,
– wykorzystanie całego potencjału europejskiej morskiej energii wiatrowej.

Wszystkie wymienione wyżej cele są ukierunkowane na pozytywne efekty dla statystycznego obywatela krajów Unii Europejskiej Polski, w tym poprawę jego sytuacji ekonomicznej i jakości życia.

Dyrektywy przyjęte przez Parlament Europejski w ramach Zielonego Ładu pokazują kierunek działań. Kto decyduje jakie to będą działania? Kto decyduje jaka będzie trajektoria realizacji tych działań i kto będzie w nie włączony? Czy są to instytucje Unii Europejskiej czy to kraje członkowskie autonomicznie decydują jak osiągną wyznaczone cele?

W każdej z trzech podstawowych dyrektyw tworzących pakiet Europejski Zielony Ład to państwa członkowskie decydują jaką drogą i jakimi metodami realizować wyznaczone cele. Dla przykładu w preambule dyrektywy budynkowej czytamy, że to państwa członkowskie powinny ustanowić krajowe plany renowacji budynków, aby osiągnąć wysoką efektywność energetyczną i dekarbonizację zasobów budowlanych oraz przekształcić istniejące budynki w budynki bezemisyjne do 2050 r. oraz, że to państwa członkowskie powinny określić w swoich krajowych planach renowacji budynków i własne krajowe cele w zakresie renowacji budynków. Państwa członkowskie mają swobodę wyboru narzędzi, za pomocą których osiągają wymaganą poprawę efektywności energetycznej zasobów budynków tj. minimalne normy charakterystyki energetycznej, warunki techniczne i ekonomiczne. Państwa członkowskie wyznaczają swoje krajowe trajektorie renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych zgodnie z krajowym planem działania i celami na lata 2030, 2040 i 2050. Podobne zapisy zawierają pozostałe dyrektywy.

To krajowe plany opracowane na dziesięcioletnie okresy kończące się ich rewizją mają przedstawiać w zarysie sposób, w jaki dane państwo UE zamierza zająć się pięcioma newralgicznymi obszarami obejmującymi efektywność energetyczną, rozwój odnawialnych źródeł energii i dalszą redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz połączenia międzysystemowe, jak również i badania naukowe i innowacje. Polska będzie więc tak-

że autonomicznie decydować o tym jak osiągnie unijne cele w zakresie energii i klimatu na 2030r.

Krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu są tworzone w zakresie następujących głównych nurtów działań:

- fali renowacji budynków;
- strategii integracji systemu energetycznego;
- strategii w zakresie wodoru;
- strategii na rzecz energii z morskich źródeł odnawialnych;
- prawa odbiorców energii zakładającego, że każdy ma prawo do energii – przepisy UE chronią i wzmacniają pozycję konsumentów, aby zapewnić zaspokojenie ich podstawowych potrzeb energetycznych;
- podejmowania wspólnych działań i środków dotyczących ochrony przed wzrostem cen energii na skutek szoków podażowych jako reakcja UE na gwałtowny wzrost cen energii i wdrożenie RePowerEU w następstwie rosyjskiej inwazji na Ukrainę na początku 2022 r.;
- rozwój inteligentnych sieci i monitoringu ponieważ inteligentne sieci i inteligentne liczniki umożliwiają lepsze zarządzanie sieciami energetycznymi i bardziej efektywne zużycie energii;
- rozwój społeczności energetycznych, czyli zbiorowego działania obywateli, którzy zbierają się, aby uczestniczyć w systemie energetycznym, przejmując odpowiedzialność za swoje zużycie energii.

Ponieważ Zielony Ład to wieloaspektowy projekt trudno byłoby analizować w ramach artykułu wszystkie jego założenia i nurty dalsza analiza będzie skoncentrowana na dwóch głównych projektach, a mianowicie dyrektywie o efektywności energetycznej i dyrektywie „budynkowej" z falą renowacji, o strategii „fit for 55" oraz na inicjatywie REpower.

W marcu 2023 r. kraje członkowskie osiągnęły porozumienie w sprawie wdrożenia bardziej rygorystycznych przepisów w zakresie tempa zwiększania mocy wytwórczej odnawialnych źródeł energii do co najmniej 42,5% w 2030 r., podczas, gdy dotychczasowy cel był wyznaczony na poziomie 32%. Cel ten implementuje dyrektywa o odnawialnych źródłach energii tzw. RED III[15]. Ustalono także, że system opodatkowania

[15] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2413 z dnia 18 października 2023 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2018/2001, rozporządzenie (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylająca dyrektywę Rady (UE) 2015/652.

produktów energetycznych musi pełnić rolę motywacyjną dla realizacji transformacji ekologicznej przez odpowiednio niskie stawki. Komisja zaproponowała także dostosowanie minimalnych stawek podatkowych dotyczących ogrzewania i transportu dla osiągnięcia celów klimatycznych.

Nowy wiążący cel na poziomie UE w zakresie efektywności energetycznej ustalono na poziomie o 11,7% wyższym niż wcześniej ustalony do osiągnięcia do 2030r. Państwa członkowskie będą musiały zaoszczędzić średnio 1,49% rocznie w latach 2024–2030 i są zobowiązane traktować priorytetowo poprawę efektywności energetycznej wśród osób dotkniętych ubóstwem energetycznym. Nowe cele w zakresie energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych na 2030 r. to 42,5%, z ambicją osiągnięcia 45%.

4. Kontrowersje medialne wokół rozwiązań zapisanych jako „fala renowacji"

Jak powstał pomysł na falę renowacji i włączenie budynków do prawa klimatycznego Europy? Zgodnie z badaniami szacuje się, że ok. 40 milionów Europejczyków nie mogło sobie pozwolić na odpowiedni komfort cieplny w domach i mieszkaniach w 2022 roku. Był to efekt drastycznego wzrostu cen paliw i energii wywołanego ograniczeniem ich importu z Rosji. Według założeń Zielonego Ładu, aby takim zjawiskom przeciwdziałać w przyszłości, fala renowacji powinna pomóc w walce z ubóstwem energetycznym. Działania związane z termomodernizacją i poprawą efektywności energetycznej budynków mogą zmniejszyć rachunki za energię, w szczególności osób znajdujących się w trudnej sytuacji, przy jednoczesnym efekcie poprawy zdrowia i dobrego samopoczucia, jak nakreślono w zaleceniu Komisji na 2020 r. w sprawie ubóstwa energetycznego oraz w zaleceniu Komisji w sprawie ubóstwa energetycznego, opublikowanym w październiku 2023 r. Fala renowacji ma opierać się na krajowej długoterminowej strategii renowacji budynków oraz innych aspektach dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków - w Polsce na Uchwale zatwierdzającej „Długoterminową strategię renowacji budynków. Wspieranie renowacji krajowego zasobu budowlanego." rząd

uchwalił w lutym 2022r.[16] Strategia zgodnie z założeniami i wytycznymi dyrektywy powinna określać działania państwa w trzech obszarach:

1. walki z ubóstwem energetycznym i najgorszymi energetycznie budynkami,
2. renowacji budynków użyteczności publicznej,
3. dekarbonizacji ogrzewania i chłodzenia.

Budynki są ważnym elementem Zielonego Ładu, ponieważ zaraz po przemyśle mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia w UE celu neutralności klimatycznej do 2050 r. Budynki odpowiadają za około 40% całkowitego zużycia energii w Unii i za 36% unijnej emisji gazów cieplarnianych związanych z zaopatrzeniem w energię, dlatego niezbędna jest dekarbonizacja unijnych zasobów budowlanych, która wymaga renowacji energetycznej na dużą skalę: zgodnie z obowiązującymi normami budowlanymi prawie 75% tych zasobów jest nieefektywnych energetycznie, a 85–95% istniejących obecnie budynków będzie nadal zamieszkiwane lub użytkowane w 2050 r. Analizy dotychczasowych efektów poprawy efektywności wykazały bardzo niski wskaźnik renowacji energetycznej budynków na poziomie 1%. Obecne tempo dekarbonizacji sektora bu-

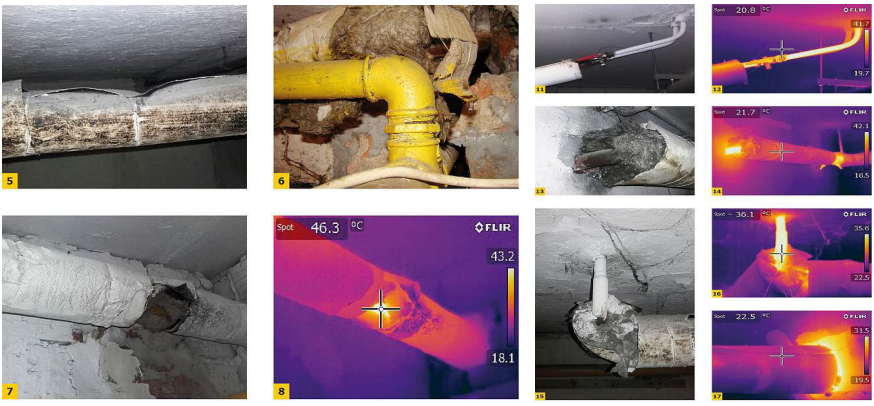

Rysunek 1. Przykładowe zdjęcia z badań termowizyjnych instalacji ciepła w budynkach

Źródło: https://www.izolacje.com.pl/artykul/izolacje-techniczne/182930,modernizacja-izolacji-technicznych-w-instalacjach data dostępu: 19.05.2024.

[16] Załącznik do uchwały nr 23/2022 Rady Ministrów z dnia 9 lutego 2022 r. pn. Długoterminowa strategia renowacji budynków. Wspieranie renowacji krajowego zasobu budowlanego.

dowlanego musiałoby trwać kilkaset lat by osiągnąć Unijne cele dlatego doprecyzowano i zaostrzono wymagania w odniesieniu do budynków. W szczególności w trosce o portfele mieszkańców, którzy ponoszą w rachunkach koszty strat energii, która „świeci" podczas badań termowizyjnych zarówno jeśli chodzi o elewacje, okna czy dachy jak i instalacje wewnętrzne.

W Zielonym Ładzie założono podwojenie wyzwania w zakresie poprawy efektywności energetycznej wyrażonej zużyciem energii pierwotnej oraz dodano cel ograniczenia zużycia końcowego na poziomie 38%.[17]. Twórcy nowej strategii brali pod uwagę realność osiągnięcia tak ambitnego celu analizując dotychczasową skuteczność państw UE w poprawie efektywności energetycznej mierzonej ograniczeniem zużycia energii pierwotnej w UE łącznie, które wyniosło 29% przy celu na poziomie 20%. Priorytetowym celem fali renowacji jest osiągnięcie ograniczenia kosztów utrzymania domów i mieszkań, ponieważ ograniczenie zużycia energii w każdej postaci zużywanej przez odbiorców końcowych w gospodarstwach domowych trwale ogranicza ekspozycję na wzrost kosztów utrzymania nawet przy wzroście cen. Cena energii nie musi przekładać się koszt energii. Istotne dla kosztu jest bowiem zużycie energii. Przy stałych lub spadających cenach energii termomodernizacja oznacza wymierne i policzalne oszczędności w budżetach domowych, dlatego w dyrektywie skupiono się na budynkach o najgorszej charakterystyce energetycznej i problemie ubóstwa energetycznego. W drugiej kolejności na budynkach użyteczności publicznej. Budynki będące własnością instytucji publicznych stanowią bowiem znaczną część zasobów budowlanych i powinny być przykładem motywującym do skutecznej termomodernizacji, co pozytywnie wpłynie na zmniejszenie obciążeń budżetu samorządów i państwa. Zielony Ład zakłada, że każde państwo członkowskie zapewni, aby co najmniej 3% całkowitej powierzchni ogrzewanych lub chłodzonych budynków, które są własnością instytucji publicznych, były poddawane co roku renowacji w celu przekształcenia ich co najmniej w budynki o niemal zerowym zużyciu energii lub w budynki zeroemisyjne, o ile nie mają tego statusu na koniec 2024r. Zgodnie z dyrektywą budynkową państwa członkowskie mogą zdecydować, które budynki powinny pod-

[17] Komunikat Komisji z dnia 14 października 2020 r.pt. „Fala renowacji".

legać 3-procentowemu wymogowi renowacji, przy czym, co ważne, przy wyborze budynków do renowacji powinny należycie uwzględnić opłacalność i wykonalność techniczną. Jak definiowany jest budynek bezemisyjny? Jest to zgodnie z dyrektywą „budynkową" nowy lub poddany renowacji budynek, *„który zużywa:*

- *energię ze źródeł odnawialnych wytwarzanej na miejscu lub w pobliżu i spełniającej kryteria ustanowione w art. 7 dyrektywy (UE) 2018/200, lub*
- *energię ze źródeł odnawialnych dostarczanej przez społeczność energetyczną działającą w zakresie energii odnawialnej w rozumieniu art. 22 dyrektywy (UE) 2018/2001, lub*
- *energię z efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego zgodnie z art. 26 ust. 1 dyrektywy (UE) 2023/1791, lub*
- *energię ze źródeł bezemisyjnych.*

Jeżeli spełnienie wymogów ustanowionych w niniejszym ustępie nie jest wykonalne pod względem technicznym lub ekonomicznym, całkowite roczne zużycie energii pierwotnej może być również pokryte za pomocą innej energii pochodzącej z sieci, która spełnia kryteria ustanowione na poziomie krajowym."[18]

Wystarczy więc, że w zakresie ciepła i ciepłej wody użytkowej budynek podłączony jest do efektywnego systemu ciepłowniczego. W innym przypadku budynek powinien pokrywać potrzeby energetyczne ze źródeł odnawialnych, w tym spalanych lokalnie lub z sieci energetycznej. Niezbędną poprawę można osiągnąć za pomocą różnych środków, takich jak montaż izolacji, wymiana starych okien lub drzwi, modernizacja systemów ogrzewania lub instalacja paneli słonecznych uwzględniając uwarunkowania krajowe. Aby uzupełnić nowe przepisy UE dotyczące budynków i ukierunkować starania państw członkowskich, wyznaczono także nowy orientacyjny krajowy poziom udziału energii odnawialnej w sektorze budowlanym na poziomie 49%.

Gospodarstwa domowe najbardziej dotknięte ubóstwem energetycznym będzie wspierał nowo utworzony Społeczny Fundusz Klimatycz-

[18] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1275 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Tekst mający znaczenie dla EOG)

ny. Zapewni on łącznie ponad 86 mld euro na ułatwienie transformacji ekologicznej w przypadku osób i małych przedsiębiorstw znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.[19] W Polsce już dziś Bank Gospodarstwa Krajowego oferuje na cele termomodernizacji w ramach utworzonego z środków KPO funduszu pn. *Pożyczka wspierająca zieloną transformację miast* pożyczkę na 0,00% bez prowizji i możliwym 5% umorzeniem dla spółdzielni, wspólnot, TBS-ów i miast.[20] Fundusze będą wspierać za pomocą środków strukturalnych inwestycji w efektywność energetyczną, renowację budynków, niskoemisyjne ogrzewanie i chłodzenie oraz budowę źródeł odnawialnych, a także bezemisyjną i niskoemisyjną mobilność i transport.

Strategia dekarbonizacji konsekwentnie realizowana w UE od roku 2009 przynosi gospodarcze wymierne korzyści i nie wpływa negatywnie na żaden z obszarów. W krajach UE w roku 2022 nastąpił wzrost mocy produkcyjnych w zakresie odnawialnej energii wiatrowej i słonecznej o ponad 25 proc. w stosunku do 2020 r. Moc zainstalowana osiągnęła poziom ponad 400 GW. Z 3,2 mln w 2000 r. do 4,5 mln w 2019 r. wzrosła ilość zielonych miejsc pracy w gospodarce europejskiej. Wartość unijnego ekosystemu start-upów neutralnych emisyjnie w 2021r. wyniosła 100 mld euro czyli dwa razy więcej niż w 2020 r.

Jaka jest alternatywa dla Zielonego Ładu w Polsce? Pozostanie przy dominacji paliw kopalnych, w szczególności węgla w energetyce i ciepłownictwie i ponoszenie w związku z tym ogromnych kosztów utrzymania górnictwa przy rosnącym imporcie paliw kopalnych ze wszystkimi wynikającymi z tego ryzykami? Nie można przy tak niestabilnych warunkach geopolitycznych wykluczyć ponownego wystąpienia zakłóceń w dostawach importowanych paliw jakie miały miejsce w 2022r. Tymczasem w budżecie państwa na 2024 r. w ramach porozumienia z górnictwem przewidziano 7 mld zł na dopłaty do redukcji zdolności produkcyjnych górnictwa w Polsce. Na podstawie porozumienia Spółki górnicze po raz kolejny dostaną środki od wszystkich obywateli aby uniknąć bankructwa, przy czym w ciągu ostatnich dwóch lat wydobycie w całym polskim gór-

[19] Ibidem

[20] https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/programy/pozyczka-wspierajaca-zielona-transformacje-miast/ data dostępu:19.05.2024

nictwie spadło o 6 mln ton rocznie.[21] Brak kontrowersyjnych renowacji ponad czterdziestoletnich budynków, zwłaszcza budynków z wielkiej płyty oznacza wyższe rachunki dla gospodarstw domowych niezależnie od tego jakie będą ceny energii w przyszłości. Jeśli powtórzy się scenariusz szoku podażowego to Polski obywatel odczuje skutki wzrostu cen znacznie bardziej drastycznie niż kraje, które wdrożą plan renowacji i cele Zielonego Ładu. Spalanie paliw kopalnych i wstrzymanie rozwoju zielonej energii to wyższe emisje, a więc gorsza jakość powietrza, więcej odpadów i gorsza jakość życia. Oznacza to też regres technologiczny i gospodarczy w stosunku do krajów Europy i świata.

5. Element Europejskiego Zielonego Ładu – REpower czyli wspólny rynek gazu

Bardzo ważnym dla obywateli EU planem realizowanym jako element Europejskiego Zielonego Ładu jest inicjatywa *REpowerEU*. Komisja Europejska przedstawiła plan nazwany *REpower* jako odpowiedź na trudności i zakłócenia na światowym rynku energii spowodowane inwazją Rosji na Ukrainę. Rosyjska agresja na Ukrainę i wynikające z niej zakłócenia rynku i cen energii wykazały, że UE musi uniezależnić się od rosyjskich paliw kopalnych i przyspieszyć transformację ekologiczną. W maju 2022 r. uzgodniono następujące cele:

- wykorzystywanie w większym stopniu energii ze źródeł odnawialnych;
- oszczędzanie energii;
- dywersyfikowanie dostaw energii.

Celem planu *REPowerEU*, zainicjowanego w maju 2022 r. jest poprawa efektywności zużycia energii, rozwój OZE oraz dywersyfikacja dostaw paliw i energii. Dzięki inicjatywie *REpower* od września 2022 r. rosyjski gaz stanowi jedynie 8% całego gazu importowanego gazociągami do UE, podczas gdy jeszcze w sierpniu 2021 r. był na poziomie 41%. Zainicjowana w kwietniu 2022 r. unijna platforma energetyczna odegrała ważną rolę w dywersyfikacji dostaw energii przez cały 2022 r. Platforma ma zada-

[21] https://wysokienapiecie.pl/96389-gornicy-wykopali-czarna-dziure-bedziemy-doplacac-10-mld-zl/ data dostępu:19.05.2024

nie koordynowanie działań i negocjacji UE z zewnętrznymi dostawcami gazu, aby zapobiec sytuacji, w której kraje UE przelicytowują się nawzajem. Wykorzystuje ona również siłę jednolitego rynku unijnego, aby zapewnić lepsze warunki dla wszystkich konsumentów w UE i niższe ceny.

W następstwie rosyjskiej inwazji wojskowej na pełną skalę skierowanej przeciwko Ukrainie Unia zaproponowała uruchomienie wspólnych zamówień na gaz, aby zapewnić Europejczykom dostęp do przystępnej cenowo energii i uniknąć zakłóceń w dostawach energii. Dzięki temu systemowi kraje UE mogły dokonać wspólnego zakupu, aby pokryć część swojego zapotrzebowania na gaz, zamiast konkurować ze sobą o ograniczone dostawy. Jak informuje na swoich stronach Komisja Unii Europejskiej w maju 2023 r. UE otrzymała oferty od 25 dostawców, co odpowiada ponad 13,4 mld m^3 gazu. To znacznie więcej niż 11,6 mld m^3 gazu, które unijne firmy chciały kupić w ramach pierwszego zamówienia (w ramach mechanizmu *AggregateEU*). Firmy z UE mogą teraz negocjować warunki umów bezpośrednio z dostawcami. Do końca 2023 r. zorganizowanie zostaną kolejne cztery przetargi. Aby uniknąć przerw w dostawach i niedoborów energii, kraje UE zgodziły się uzupełnić swoje zapasy gazu przed zimą. W ubiegłym roku celem było zapełnienie podziemnych magazynów gazu najpóźniej do 1 listopada 2022 r. w 80%. Dzięki wzajemnej współpracy kraje UE przekroczyły ten cel i zapełniły magazyny aż w 95%. Corocznym celem na nadchodzące zimy będzie zapełnienie magazynów w 90% do 1 listopada. W 2023r. roku UE osiągnęła ten cel już w połowie sierpnia. Dzięki planowi *REPowerEU* skutecznie zdywersyfikowano dostawy energii przede wszystkim poprzez:

- zawieranie umów na import gazu z innymi krajami spoza UE;
- inwestowanie we wspólny zakup skroplonego gazu ziemnego (LNG);
- zapewnienie partnerstw strategicznych z Namibią, Egiptem i Kazachstanem w celu zabezpieczenia zrównoważonych dostaw wodoru odnawialnego;
- podpisanie umów z Egiptem i Izraelem w sprawie eksportu gazu ziemnego do Europy.

Plan *REPowerEU* wymaga ogromnych inwestycji i reform. Szacuje się, że potrzebne będzie blisko 300 mld euro, w tym około 72 mld euro w formie dotacji oraz około 225 mld euro w formie pożyczek. Pieniądze będą udostępnione z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odpor-

ności. Wsparcie obejmie budowę odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej oraz gazociągów, które zapewnią każdemu krajowi UE dostawy gazu oraz rozbudowę infrastruktury naftowej. To pozwoli uniezależnić się UE całkowicie od importu rosyjskiej ropy.

6. Podsumowanie

Podsumowując historię tworzenia Europejskiego Zielonego Ładu oraz opisując faktyczne założenia i rozwiązania towarzyszące tej inicjatywie można odnieść się do hipotezy sformułowanej na wstępie. Hipoteza oparta o przekazy funkcjonujące w przestrzeni medialnej, weryfikowana w toku analizy monograficznej zakładała, że Zielony Ład oznacza wyższe koszty energii, wywłaszczenie z nieruchomości, które nie będą poddane fali renowacji oraz spowoduje spowolnienie gospodarcze i ubożenie społeczeństwa. Z uwagi na obciążenie wysokimi nakładami inwestycyjnymi realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii i termomodernizację oraz wdrożenie Zielonego Ładu grozić ma utratą konkurencyjności europejskiej gospodarki. Hipoteza nie została potwierdzona jakimkolwiek przedstawionym zapisem przyjętych w ramach Europejskiego Zielonego Ładu dokumentów i dyrektyw oraz inicjatyw czy planów. Dotychczasowe ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, poprawa efektywności energetycznej oraz zwiększenie udziału energii ze słońca i wiatru w wytwarzaniu energii elektrycznej w Polsce, jak wykazała analiza danych statystycznych, nie miała negatywnego wpływu na wzrost gospodarczy czy siłę nabywczą Polaków. Pojawiające się w przestrzeni publicznej informacje o negatywnych aspektach Zielnego ładu dla statystycznego mieszkańca UE, w tym Polaka nie znajdują potwierdzenia w statystykach. Wręcz przeciwnie, dotychczasowa polityka klimatyczna, realizowana od 2009r., oznacza długoterminowe bezpieczeństwo i niższe koszty utrzymania mieszkania w zakresie opłat za ciepło, gaz i energię elektryczną oraz lepszą jakość życia w związku z czystym środowiskiem, czyli wejście na wyższy poziom cywilizacyjny.

Bibliografia

Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE.

Dyrektywa 2023/2413 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 18 października 2023 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2018/2001, rozporządzenie (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylająca dyrektywę Rady (UE) 2015/652.

Dyrektywa 2018/841 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 19 kwietnia 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia w odniesieniu do zakresu stosowania, uproszczenia przepisów dotyczących sprawozdawczości i zgodności oraz określenia celów państw członkowskich na 2030 r., a także zmiany rozporządzenia (UE) 2018/1999 w odniesieniu do poprawy monitorowania, sprawozdawczości, śledzenia postępów i przeglądu.

Dyrektywa 2023/1791 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 13 września 2023 r. w sprawie efektywności energetycznej oraz zmieniająca rozporządzenie (UE) 2023/955 (wersja przekształcona).

Dyrektywa 2023/959 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 10 maja 2023 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych w Unii oraz decyzję (UE) 2015/1814 w sprawie ustanowienia i funkcjonowania rezerwy stabilności rynkowej dla unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Dyrektywa 2024/1275 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona).

Elsberg M., Blackout, Wydawnictwo W.A.B., 2017.

Energy Roadmap 2050 Impact assessment and scenario analysis, Commission Staff Working Paper Impact Assessment, Bruksela, 15.12.2011, SEC (2011) 1565 final.

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl.

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl.

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl.

https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans-package_en?prefLan g =pl.

https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement, data dostępu:14.05.2024r.

https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/programy/pozyczka-wspierajaca--zielona-transformacje-miast/.

https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/green-deal/fit-for-55/.

https://www.eea.europa.eu/soer/publications/soer-2020, data dostępu: 15.05.2024r.

https://wysokienapiecie.pl/96389-gornicy-wykopali-czarna-dziure-bedziemy--doplacac-10-mld-zl/.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europejski Zielony Ład (COM(2019) 640 final z 11.12.2019) w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona).

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 14 października 2020 r.pt. „Fala renowacji", https://cor.europa.eu/pl/news/Pages/renovation-wave---cities-and--regions-ready-to-deliver.aspx.

Krajowy Plan w dziedzinie Energii i Klimatu do 2030 r. (aktualizacja KPEiK z 2019 r.) – projekt z 29.02.2024r. wersja wstępna, MKiŚ, Warszawa 2024, str. 6.

Protokół z Kioto to traktat międzynarodowy uzupełniający Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change) i jednocześnie międzynarodowe porozumienie dotyczące przeciwdziałania globalnemu ociepleniu, wynegocjowany na konferencji w Kioto w grudniu 1997, wszedł w życie 15 lutego 2015r. a wygasł 31 grudnia 2012r.

Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Tekst mający znaczenie dla EOG.).

Załącznik do uchwały nr 23/2022 Rady Ministrów z dnia 9 lutego 2022 r. Długoterminowa strategia renowacji budynków. Wspieranie renowacji krajowego zasobu budowlanego.

FACTS AND MYTHS ABOUT THE GREEN DEAL IN THE ENERGY SECTOR

Abstract: The European Green Deal is a comprehensive project of the European Union's policy with regard to key sectors of the economy, updated as a result of the pandemic crisis and the crisis caused by Russia's invasion of Ukraine. The mainstream is three interconnected and interpenetrating areas: climate, energy, and environment and oceans. The objectives to be achieved under these areas are as follows: "*Europe is the first climate-neutral continent by 2050*"[22], *"clean and efficient energy transition"* and *"protection of biodiversity and ecosystems"*. Another area covered by the European Green Deal is agriculture. The objective that the Union has taken up in this area is "a *healthy food system for people and for the planet"*. In the field of transport, the aim of the activities of the EU members is *"efficient, safe and environmentally friendly transport"*. The Green Deal sets out an industrial strategy for a competitive, green and digital Europe for the industrial area. The area of research and innovation is to act as a driver of transformative change in all of the above-mentioned areas. An interesting new initiative under the European Green Deal is the so-called *"New European Bauhaus"*. It is a creative and interdisciplinary initiative that combines objectives from economic areas with the spaces of everyday life of an EU citizen and his life experiences. In order to implement the assumptions and objectives of the European Green Deal, packages of legal acts were developed and funds from the created funds under the area of Finance for regional development and sustainable investments were made available.[23] Information on the assumptions, documents and legal acts related to the European Green Deal is available in all languages of EU countries on the websites of the European Commission, the European Council and the Council of the European Union. The assumptions of the Green Deal have become a controversial topic in the media and social space in many aspects. According to many opinion-forming groups, the obligations resulting from the adopted strategies and legal acts are too burdensome in economic and organizational terms. Is this a valid accusation supported by actual knowledge of the provisions of the package of legal acts adopted as part of the Green Deal? The search for an answer to this question is the analysis presented in the article. The subject of the analysis of the effects of the implementation of the Green Deal assumptions will be the broadly understood energy sector along with goals related to climate and environmental protection.

Keywords: Green Deal, climate policy, decarbonization strategy, ready for 55, renovation wave, REpower, efficiency, energy market, energy sector

[22] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl; data dostępu 14.05.2024.

[23] Ibidem.